

## **Žemės ūkio lyderis turi imunitetą krizėms**

„Lytagros“ įmonių grupės vadovas teigia, kad įmonė sėkmingai įveikė krizę ir vėl planuoja plėtrą.

Kol kas Lietuvoje ekonominės žinios retai būna geros. Tačiau neseniai skelbti agroverslo įmonių grupės „Lytagra“ rodikliai rodo, kad šiai bendrovei sunkmetis jau pasibaigė – apyvarta vėl pasiekė ikikrizinį lygį ir netgi aplenkė dabar pakilimo laikotarpiu vadinamus 2007 m. Tai paakino pakalbinti „Lytagros“ generalinį direktorių Adomą Balsį. Juolab, kad šis vienas verslo lyderių, skirtingai nei kiti turtingi žmonės, nėra dažnai linksniuojamas žiniasklaidoje, nesipuikuoja žurnalų viršeliuose, jo nesutiksi elitiniuose vakarėliuose, nerašoma apie jo prabangius pirkinius, keliones. Nuo to ir pradėjome mūsų pokalbį.

### **Tikriausiai esate kuklus žmogus?**

Pastaruuju metu daug kas susirgęs žinomumo liga. Kai kam jau net nesvarbu, ar teigiamai apie juos kalba, ar neigiamai. Manau, kad versle tuo susirgti negalima, nes esi atsakingas ne tik už save, bet ir savo kolektyvą. Pas mus dirba 700 žmonių ir lengvabūdiškas elgesys su jais būtų neleistinas. Įmonei populiarumas yra gerai, bet ne jos vadovui. Jis turi dirbti savo darbą. Nors mūsų įmonė stambi, bet neleidžiu sau imti iš jos lėšas asmeninėms reikmėms, prabangai. Tai yra visų darbuotojų uždirbamas turtas. Be to, turi būti visada pasirengęs ne tik kilimui, bet ir nuopuoliams, globalioms ekonominėms krizėms. Tai, kad nešvaistėme lėšų, jas atsakingai investavome, padėjo mums sėkmingai išgyventi jau tris krizes – nepriklausomybės pradžioje- Sovietų Sąjungos ekonominę blokadą, Rusijos krizę ir dabartinę.

### **Vadinasi, „Lytagrai“ sunkmetis jau praicityje?**

Praėjusių metų „Lytagros“ įmonių grupės apyvarta pasiekė 446,3 mln. Lt. Lyginant su 2009 metais, išaugo 31 proc. ir priartėjo prie 2008 metų lygio, taip pat 6,7 proc. viršijo 2007 m. rezultatus. Didėjo žemės ūkio technikos, atsarginių dalių, statybinių medžiagų, metalų ir gamybinės paskirties prekių apyvarta.

Dar svaresni pačios AB „Lytagra“ darbo rezultatai: pasiektas geriausių 2008 m. lygis. Prekių ir paslaugų per 2010 metus realizuota už 288 mln. Lt. ir net 40,8 proc. viršytas 2009 m. lygis. Palankios praėjusių metų prognozės sudarė galimybę dalį gaunamų lėšų skirti investicijoms ir nukreipti prekybos ir paslaugų tinklo plėtimui. Pernai investicijoms buvo skirta daugiau kaip 18 mln. Lt. ir visa ši suma sėkmingai panaudota. Šiomet „Lytagros“ įmonių grupės plėtrai numatoma investuoti 20 mln. Lt. Jau pradėta sklypo paruošimo darbai serviso ir prekybos centro statybai Šiauliuose. Vyksta detaliųjų planų paruošimas Kretingos ir Marijampolės prekybos centrų statyboms, modernizuojama žemės ūkio gamyba „Bernatonių“ žemės ūkio bendrovėje

### **Kaip pavyko pasiekti tokius rodiklius per krizę?**

Solidarizavosi visas mūsų kolektyvas, vadovybė nieko neslėpė, ėmėmės ryžtingų veiksmų. Nuostolingai dirbome gal tik pusantrų metų ir vėl ėmėme kilti. Labai gelbėjo tai, kad 65 proc. mūsų veiklos skirta žemės ūkiui. Jį krizė paveikė mažiausiai - šiame sektoriuje pajamos krito 4 proc., kai statyboje ir gamyboje - net du kartus. Pakilusios pieno, grūdų supirkimo kainos, supaprastintos ES paramos sąlygos, įkvėpė žemdirbius neprarasti optimizmo.

Taip pat išsaugojome AB SEB ir DnB Nord bankų vadovybės pasitikėjimą. Su kaupu pasiteisino tai, kad esame skaidrūs, mūsų turtas neišskaidytas, todėl bankai nenutraukė kreditų linijų ir toliau laikė mus patikimais klientais, o tai užtikrino stabilų bendrovės darbą. Nors daugelis linkę keiksnoti bankus, bet Lietuvai pasisekė, kad per krizę nesusvyravo bankininkystės stabilumas.

## **Ir sunkmečiu rengėte lauko dienas, vežėte už įmonės lėšas žemdirbius į užsienio parodas. Ar nekilo pagunda pataupyti šioje srityje?**

Žemės ūkio technika yra labai brangi ir ji perkama ne vieneriems metams. Labai svarbu, kad pirkėjas nenusiviltų. Todėl visada laikėmės nuostatos, kad žemdirbiui būtina apžiūrėti mašinas, padargus, patikrinti praktiškai, net jei jis pirs techniką ne pas mus. Todėl vežiojame klientus į parodas, rengiame lauko dienas, taip pat padedame finansuoti technikos įsigijimą, atidedame mokėjimus, jei žemdirbiui palankiau nekubėti parduoti derliaus, finansuojame mažesnius projektus. **„Lytagros“ įmonių grupė savo veikloje daug dėmesio skiria žemdirbiams. Ką įmonei reiškia žemdirbys?**

Žemdirbys pirmiausiai yra mūsų partneris. Neatsitiktinai mūsų devizas yra: „Lytagros įmonių grupė- patikimas Jūsų partneris. Todėl ir visa mūsų veikla grindžiama partnerystės dvasia. Mūsų partnerių- žemdirbių dėka mes turime net 700 darbo vietų. Todėl mes žemdirbį gerbiame, jį suprantame ir, esant reikalui, ant savo pečių perkeliame laikinai pasunkėjusią jų ekonominę naštą. Atidedami mokėjimus, teikdami paskolas, stengiamės švelninti laikinus sunkumus išlyginant finansinius srautus. Niekados „Lytagra“ žemdirbiui netaiko grieštų sankcijų, Grieštesni esame įžvelgus akivaizdų piktnaudžiavimą.

Manau, kad mūsų partneriški santykiai su žemdirbiais sietini ir su apyvartos didėjimu.

## **„Lytagra“ turi ir „Bernatonių“ žemės ūkio bendrovę . Ar ją ir įsigijote norėdami praktiškai išbandyti atstovaujamų kompanijų gaminius ir pademonstruoti jų galimybes žemdirbiams?**

Kaip ir visi verslininkai bando plėsti veiklą į įvairias sritis, taip ir mes pabandėme. Tuo labiau, kad žemdirbystė man yra artima, esu baigęs Lietuvos žemės ūkio universitetą.

Kai prieš 16 metų nupirkome suvargusią žemės ūkio bendrovę, ji turėjo 600 ha ir 200 melžiamų karvių. Dabar bendrovė valdo 3100 ha, turi 3 tūkst. galvijų, iš jų – 1135 melžiamos karvės. Tai savarankiškas verslo padalinys, pernai gavęs 18,5 mln. Lt pajamų.

Suprantama, bendrovė mums labai naudinga ir kaip mūsų technikos, technologijų išbandymo poligonas. Čia atrenkame geriausiai mūsų sąlygoms tinkančias mašinas ir jas pasiūlome žemdirbiams. Bendrovėje nuolat rengiame lauko dienas žemdirbiams. Visada kviečiame jose dalyvauti mokslo ir mokymo įstaigų darbuotojus, moksleivius ,savivaldybių specialistus.

Turėdami šią bazę, pirmieji Lietuvoje pradėjome propaguoti neariminę žemdirbystę ir siūlyti jai skirtas mašinas. Būtent savo laukuose panaudojome šį metodą ir įrodėme jos naudą, nors iš pradžių kai kurie žemdirbiai žiūrėjo skeptiškai. Diegiant šią technologiją daug prisidėjo LŽŪU mokslininkai.

## **Kaip manote, ar kaimas ir toliau bus mūsų ekonomikos lokomotyvas?**

Matau gerą kaimo perspektyvą. Turime daug išprususių ūkininkų. Kai kurių jų našumas niekuo nenusileidžia Vakarų šalių ūkiams. Turime visas galimybes intensyvinti žemdirbystę kaip, pavyzdžiui, Naujoji Zelandija, kur žemės ūkis sudaro 25 proc. BVP. Tik gaila, kad nepakankamai plėtojama gyvulininkystė. Aišku, tai lėmė ir ekonominės priežastys, kai veršelį ūkininkui buvo palankiau parduoti nei jį užauginti. Tačiau mūsų gamtinės sąlygos labiausiai palankios būtent gyvulių auginimui. Jeigu tuos 140 tūkst. veršelių, kuriuos eksportavome, užaugintume ir paskerdę perdirbtume jų mėsą Lietuvoje, sukurtume daugiau darbo vietų įvairiose ekonomikos srityse, o per mokesčius valstybė gautų apie 500 mln. Lt. Tikiuosi, šiemet situacija gyvulininkystėje pasikeis.

Taip pat manau, kad kaimas – ne tik ūkininkavimui skirta vieta. Pasaulyje daug kur miesteliuose veikia garsioms kompanijoms komplektuojančias detales ar kitą produkciją gaminančių įmonių. To turėtume siekti ir mes.

### **Daugiau kalbėjome apie žemės ūkį, o ar atsigaua ir kitos jūsų veiklos sritys: metalų, gamybos bei statybinių medžiagų apyvarta ?**

Dugnas jau pasiektas. Pagal mūsų apyvartą verslui skirtame segmente matome, kad kilimas jau turi prasidėti. Pastebime, kad vėl atgaivinami anksčiau stabdyti projektai. Todėl turėtų atsigauti ir statybų bendrovės. Kai kurios jau turi suformavusios pusmečio darbus ir netgi pajuto specialistų stygių. Problemų gali sukelti tik naftos, metalų ir kai kurių kitų žaliavinių prekių kainos. Tai gali stabdyti Europos ir Lietuvos augimą.

### **O žemės ūkio sektorius dar nepajuto gerų specialistų stygiaus?**

Šiomet planuojame investuoti į plėtrą ir jau žinau, kad reikės naujų specialistų įvairiose srityse. Deja, jau iš anksto matau, kad juos ir vėl teks perkvalifikuoti įmonėje. Per 20 metų daug kas šalyje sparčiai tobulėjo – verslas, ūkininkai, jų turima technika, technologijos. Tačiau viešasis sektorius, deja, nesikeičia. Švietimo sistema neparengia galinčius iškart, ypač žemės ūkyje, savarankiškai dirbti specialistus. Verslas galėtų suteikti materialią bazę, bet dar reikia ir šiuolaikiškai dėstančių pedagogų. Nematau ir Darbo biržos veiklos laukiamų rezultatų. Jos funkcija turėtų būti ne tik pašalpų dalijimas, o ir žmonių perkvalifikavimas glaudžiai bendradarbiaujant su Lietuvos ir užsienio firmomis.

Niekaip, net ir per krizes netampa pažangesnė mūsų biurokratija. Politikai giriasi sulaukę kokio nors užsienio investuotojo, bet nepagalvoja, kaip sudaryti sąlygas savo verslui. Štai ir mūsų plėtros planai būtų daug sparčiau įgyvendinami, jei ne ilgai trunkančios biurokratinės procedūros rengiant detaliuosius planus. Kiek tuščio laiko gaišimo sprendžiant įvairias dirbtinas problemas su vietos biurokratais. Daugelio jų mastymo lygis taip ir nepasikeitė per tuos 20 metų. Jų valstybiškas požiūris, operatyvus sprendimų priėmimas galėtų ženkliai paspartinti naujų darbo vietų kūrimą regione, papildytų mokesčiais savivaldybės ir valstybės biudžetą.

### **Taip pat koja kiša ir emigracija?**

Dėl to atsakomybę turime prisiimti ir mes, verslininkai. Reikia ieškoti galimybių didinti atlyginimus. Tai bendras valstybės politikų ir verslo reikalas. Visa Lietuva neišvažiuos, bet susirūpinti reikia jau dabar, nes greitai BVP pradės sparčiau augti ir darbo vietų nebus kam užpildyti.

### **Pabaigai ką norėtumėte palinkėti žemdirbiams, savo partneriams?**

Žemdirbys visada nusiteikęs sunkiam darbui atkakliai siekdamas savo užsibrėžto tikslo. Žemdirbio sėkmę lemia du dalykai: tai gamtinės sąlygos ir valdžios sprendimai. Todėl ir noriu palinkėti sau ir visiems žemdirbiams derlingų šių metų, palankaus pavasario ir geros vasaros.

Te mūsų tarpusavio supratimas ir pasitikėjimas, partneriškas požiūris į atsirandančias problemas padeda svajonėms ir planams tapti tikrove.

Telydi mus visus sėkmė darbe ir gyvenime.

